

POSTANOWIENIE

19 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz (przewodniczący)

SSN Romuald Dalewski

SSN Jarosław Sobutka (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 19 września 2023 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej A. P.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z 4 listopada 2021 r., II Ca 999/21,

wydanego w sprawie z wniosku A. P.

z udziałem A. P.1

o podział majątku wspólnego i zniesienie współwłasności

**I odrzuca skargę kasacyjną w części zaskarżającej oddalenie
apelacji A. P.;**

**II uchyla zaskarżone postanowienie w części oddalającej
apelację A. P.1 od postanowienia Sądu Rejonowego
w Bielsku-Białej z 2 lipca 2021 r., I Ns 133/18, w pkt 11 i w tym
zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Bielsku-
Białej do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego;**

III oddala skargę kasacyjną w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 2 lipca 2021 r. Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej Wydział
I Cywilny:

1. ustalił, że w skład majątku wspólnego A. P. i A. P.1, po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej z 1 października 2013 r. wchodzi:

1. prawo własności nieruchomości położonej przy ulicy [...] w K., stanowiącej działkę nr [...] o powierzchni 0,1900 ha, objętej księgą wieczystą nr [...], o wartości 191 900 zł (sto dziewięćdziesiąt jeden tysięcy dziewięćset złotych 00/100),
 2. kwota 5754,89 zł (pięć tysięcy siedemset pięćdziesiąt cztery złote 89/100) zgromadzona 1 października 2013 r. na rachunkach bankowych A. P. w Bank S.A. w W. (nr [...]),
 3. samochód osobowy marki V. o wartości 1000,00 zł (w posiadaniu A. P.),
 4. zamrażarka o wartości 600,00 zł (w posiadaniu A. P.),
 5. sprzęt Y. (bieżnia, rowerek) o wartości 5698,00 zł (w posiadaniu A. P.);
6. ustalił, że przedmiotem zniesienia współwłasności jest nieruchomość stanowiąca lokal mieszkalny położony przy ul. [...] w B., o powierzchni użytkowej 84,80 m², objętej księgą wieczystą nr [...], z własnością którego związany jest udział 848/26957 +w nieruchomości wspólnej, o wartości 409 669 zł (czterysta dziewięć tysięcy sześćset sześćdziesiąt dziewięć złotych 00/100);
7. ustalił, że A. P. dokonał od 1 października 2013 r. spłaty kredytu nr [...] w Bank S.A. w K. w wysokości 21 427,86 zł (dwadzieścia jeden tysięcy czterysta dwadzieścia siedem złotych 86/100);
8. umorzył postępowanie w zakresie samochodu osobowego F. nr rej. [...], samochodu dostawczego V. nr rej. [...], samochodu osobowego F. nr rej. [...];
9. ustalił, że A. P. przysługuje roszczenie względem A. P. o zwrot kwoty 10 895,50 zł (dziesięć tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt pięć złotych 00/100) tytułem połowy wzrostu wartości przedsiębiorstwa w oparciu o które A. P. prowadził jednoosobową działalność gospodarczą pod firmą „K.” przy ulicy w B. w trakcie trwania wspólności majątkowej;

10. ustalił, że z majątku wspólnego A. P. i A. P.1. zostały poczynione nakłady na majątek osobisty A. P. w postaci:

1. kwoty 765 884,43 zł (siedemset sześćdziesiąt pięć tysięcy osiemset osiemdziesiąt cztery złote 00/100) przeznaczonej na przebudowę istniejącej hali i pokrycie kosztów budowy nowej hali oraz zagospodarowanie terenu w B. przy ulicy [...],
2. kwoty 28 746 zł (dwadzieścia osiem tysięcy siedemset czterdzieści sześć złotych 00/100) przeznaczonej na remont i zakup wyposażenia mieszkania będącego majątkiem osobistym uczestnika w B. przy ul. [...];

3. ustalił, że z majątku wspólnego A. P. i A. P.1 zostały poczynione nakłady na majątek osobisty A. P. w postaci:

1. kwoty 12 218 zł (dwanaście tysięcy dwieście osiemnaście złotych 00/100) przeznaczonej na zakup aparatów słuchowych wnioskodawczyni,
2. kwoty 10 000 zł (dziesięć tysięcy złotych 00/100) przeznaczonej na spłatę kredytu studenckiego wnioskodawczyni;

3. ustalił, że po ustaniu wspólności majątkowej A. P. poniósł nakłady z majątku osobistego na majątek wspólny:

1. w wysokości 55 891,94 zł (pięćdziesiąt pięć tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt jeden złotych 94/100) tytułem spłaty kredytu nr [...] w Bank S.A. w K.,
2. w wysokości 33 664,00 zł (trzydzieści trzy tysiące sześćset sześćdziesiąt cztery złote 00/100) tytułem nakładów na nieruchomość opisaną w pkt 1a) postanowienia;

3. oddalił w pozostałym zakresie żądania wnioskodawczyni i uczestnika;

4. dokonał podziału majątku wspólnego i zniesienia współwłasności w ten sposób, że przyznał na wyłączną własność:

1. A. P. (Pesel [...]) składniki opisane: w punkcie 2 oraz w punktach od 1b) do 1d),
2. A. P. (Pesel [...]) składniki opisane w punktach: 1a) i 1e);

3. tytułem spłaty z udziału w majątku wspólnym i udziału w prawie własności nieruchomości opisanej w punkcie 2) oraz dokonania wzajemnych rozliczeń z tytułu zniesienia współwłasności i podziału majątku wspólnego, zasądził od A. P. na rzecz A. P. kwotę 287 288,76 zł (dwieście osiemdziesiąt siedem tysięcy dwieście osiemdziesiąt osiem złotych 76/100) płatną do dwóch lat od dnia uprawomocnienia się postanowienia - z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia w terminie płatności;
4. ustalił, że każda ze stron poniosła koszty postępowania związane z własnym udziałem w sprawie;
5. wydatki budżetowe na poczet opinii biegłego ustalił na kwotę 4 869 zł i nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej od A. P. i A. P. kwoty po 2 434,50 zł (dwa tysiące czterysta trzydzieści cztery złote i 50/100) od każdego nich.

Na skutek apelacji wnioskodawczyni i uczestnika postępowania, postanowieniem z 4 listopada 2021 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej II Wydział Cywilny Odwoławczy oddalił obie apelacje i ustalił, że każda ze stron ponosi koszty związane ze swoim udziałem w postępowaniu apelacyjnym. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji należycie ustalił stan faktyczny przedmiotowej sprawy, trafnie wyjaśnił podstawę prawną orzeczenia z przytoczeniem właściwych przepisów prawa, w sposób prawidłowy ocenił także zgromadzony materiał dowodowy. Z uzasadnienia postanowienia Sądu odwoławczego wynika, że apelacja wnioskodawczyni sprowadzała się do zarzutu błędnej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów i tym samym błędów w ustaleniach faktycznych. W ocenie Sądu II instancji jest to zarzut zupełnie chybiony, gdyż dokonana przez sąd *meriti* ocena całego zgromadzonego materiału dowodowego była wszechstronna i dogłębna oraz odpowiadała wymogom staranności i rzetelności, jak również znajdowała oparcie we wskazaniach wiedzy i doświadczenia życiowego.

W analogiczny sposób Sąd Okręgowy ocenił również apelację uczestnika, kwitując swój wywód tym, że jedyny zarzut złożonej apelacji sprowadza się do

twierdzenia, że Sąd Rejonowy dokonał wadliwej oceny dowodów, czym według apelującego naruszył art. 233 § 1 k.p.c. W istocie wywody zawarte w uzasadnieniu apelacji uczestnika stanowią zdaniem sądu odwoławczego dowolną i niczym nieuzasadnioną polemikę z oceną dowodów dokonaną przez Sąd Rejonowy. Natomiast dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego nie odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest przede wszystkim wskazanie przyczyn dyskwalifikujących oceny sądu w tym zakresie. Postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu stanu faktycznego ustalonego przez siebie, na podstawie własnej oceny dowodów.

Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną złożył uczestnik zaskarżając orzeczenie w całości, tym samym zarzucając rozstrzygnięciu:

1. naruszenia przepisów postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), które to uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na tym, że w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej nie ustosunkował się do wszystkich zarzutów apelacji uczestnika A. P. i nie wyjaśnił, dlaczego zarzuty te zostały uznane za bezzasadne, lecz ograniczył się do ogólnikowego stwierdzenia, że zarzuty apelacji stanowią polemikę z oceną dowodów dokonaną przez sąd I instancji. Uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy, gdyż sąd II instancji w istocie uchylił się od rozpoznania części zarzutów apelacji, sama zaś redakcja uzasadnienia odnoszącego się do „powoda” i „pozwanego”, którzy w sprawie w ogóle nie występują pozwala na stwierdzenie, że uzasadnienie zaskarżonego postanowienia w sposób oczywisty nie pozwala na odkodowanie sposobu rozumowania sądu;

2. art. 686 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 46 k.r.o. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że długi

wynikające z zawarcia umowy kredytowej na zakup nieruchomości związane z majątkiem wspólnym i ciężące w czasie trwania wspólności na obojgu małżonkach (uczestnikach), które zostały spłacone przez jednego z małżonków z własnych środków po ustaniu wspólności majątkowej (przez uczestnika A. P.), nie podlegają rozliczeniu w postępowaniu o podział majątku wspólnego, jako że nieruchomość przypadła w wyniku podziału majątku wspólnego uczestnikowi (A. P.), który dokonywał tychże spłat. Uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, gdyż przepis art. 686 k.p.c. stanowi, że w postępowaniu działowym sąd rozstrzyga m.in. także o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu spłaconych długów spadkowych, zaś odpowiednie zastosowanie tego przepisu przewidziane w art. 567 § 3 k.p.c. prowadzi do wniosku, że o długach związanych z majątkiem wspólnym i ciężących w czasie trwania wspólności na obojgu małżonkach, które zostały spłacone przez jednego z małżonków z własnych środków po ustaniu wspólności majątkowej, rozstrzyga sąd właśnie w postępowaniu o podział majątku wspólnego. Unormowanie to nie czyni przy tym żadnych rozróżnień w możliwości żądania rozliczenia spłaconych długów. Warunkowanie zatem przez sąd II instancji możliwości rozliczenia kwot spłaconego długu po ustaniu wspólności majątkowej, a związanego z majątkiem wspólnym i obciążającego oboje małżonków, od przyznania składnika majątkowego temu z małżonków, który nie spłacał długów jest całkowicie *contra legem*. Wobec powyższego uczestnik A. P. w efekcie niewłaściwego zastosowania wskazanych przepisów nie uzyskał rozliczenia spłaconego zobowiązania kredytowego zaciągniętego przez uczestników na zakup nieruchomości usytuowanej w miejscowości K., a spłaconego przez mego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej;

3. naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), a to:

1. art. 45 § 1 k.r.o. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na rozliczeniu nakładów, jakie uczestnik A. P. miał czynić w trakcie trwania związku małżeńskiego, remontując halę w B. i budując nową

na nieruchomości stanowiącej jego majątek osobisty. Tymczasem jest prawnie irrelewantne według treści art. 45 § 1 k.r.o., czy nakłady te były czynione w czasie trwania małżeństwa, ale prawnie istotnym jest, czy były czynione w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej (w przypadku uczestników data rozdzielności majątkowej 1 października 2013 r. i data rozwodu 27 maja 2014 r. są od siebie oddalone o wiele miesięcy). Prawidłowe zastosowanie przepisu art. 45 § 1 k.r.o. wymaga zatem poczynienia ustaleń, czy nakłady były czynione w czasie trwania wspólności ustawowej, czy też po jej ustaniu. Rozliczenia objęte regulacją z art. 45 k.r.o. dotyczą rozliczeń wydatków i nakładów jedynie w czasie trwania wspólności ustawowej. Prawidłowe zastosowanie przepisu art. 45 § 1 k.r.o. wymagałoby zatem w niniejszej sprawie ustalenia, nie jakie nakłady na remont hali w B. i wybudowanie nowej hali w tej miejscowości były poczynione w czasie trwania małżeństwa uczestników, lecz czy, a jeżeli tak, to jakie nakłady w tym zakresie były poczynione w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej;

2. art. 207 k.c. w zw. z art. 618 § 1 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na odmowie rozliczenia spłat kredytu zaciągniętego przez uczestników na zakup lokalu mieszkalnego przed zawarciem małżeństwa, dokonanych przez uczestnika po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, ze względu na fakt, że lokal ten przypadł wnioskodawczyni i dokona ona spłaty uczestnika z połowy wartości nieruchomości. Przepis art. 207 k.c. dotyczy bowiem roszczeń związanych z wydatkami i ciężarami związanymi z rzeczą wspólną niezależnie od tego, któremu ze współwłaścicieli owa rzecz wspólna zostaje przyznana w postępowaniu o zniesienie współwłasności. W niniejszym postępowaniu zatem sąd winien rozstrzygnąć na mocy art. 618 § 1 k.p.c. o roszczeniach z tytułu spłaconego kredytu hipotecznego zaciągniętego przez uczestników celem nabycia własności nieruchomości objętej zniesieniem współwłasności bez względu na to, komu własność owej nieruchomości została przyznana. Tymczasem Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej zaaprobował stanowisko, że skoro ostatecznie lokal przypadł wnioskodawczyni, a nie uczestnikowi i

dokona ona spłaty uczestnika z połowy wartości nieruchomości, spłata kredytu dokonana przez uczestnika po 1 października 2013 r. nie podlega rozliczeniu. Należy przeto wskazać, że w przepisie art. 618 § 1 k.p.c. wyrażona jest zasada kompleksowego rozpoznawania spraw, które wiążą się z postępowaniem o zniesienie współwłasności, zaś podstawę materialnoprawną roszczeń z tytułu posiadania rzeczy stanowi art. 207 k.c. Prawidłowe zastosowanie tych przepisów winno prowadzić do rozliczenia spłat kredytu hipotecznego dokonanych przez uczestnika A. P. po 1 października 2013r., zaciągniętego przez uczestników na zakup lokalu mieszkalnego w Bielsku-Białej, niezależnie od tego, komu ostatecznie lokal ten przypadł;

3. art. 6 k.c. w zw. z art. 725 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że na posiadaczu rachunku bankowego spoczywa ciężar udowodnienia faktu, iż środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym z którego dokonywane są spłaty rat kredytu stanowią tylko jego środki. Tymczasem umowa rachunku bankowego uregulowana w art. 725 k.c. rodzi po stronie banku względem posiadacza rachunku obowiązek przyjmowania i przechowywania środków pieniężnych posiadacza rachunku, zatem Kodeks cywilny wskazuje, że są to środki posiadacza rachunku. Posiadacz rachunku w sporze sądowym nie musi zatem udowadniać, że w szczególności spłata kredytu dokonywana ze środków zgromadzonych na jego rachunku bankowym ma miejsce z jego wyłącznych środków, lecz ciężar udowodnienia, że jest inaczej spoczywa na osobie, która twierdzi, że na rachunku bankowym nie znajdowały się środki jego posiadacza, lecz innej osoby. Prawidłowe zastosowanie tych przepisów winno prowadzić do rozliczenia spłat kredytu hipotecznego dokonanych przez uczestnika A. P. z jego rachunku bankowego przed zawarciem związku małżeńskiego z wnioskodawczynią.

Biorąc pod uwagę wyżej zaprezentowane zarzuty skargi kasacyjnej, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z 4 listopada 2021 r. w całości i przekazanie w całości sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej lub innemu sądowi

równorzędnemu (art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), ewentualnie uchylenie także postanowienia Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z 2 lipca 2021 r., (sygn. akt: I Ns 133/18) w całości i przekazane w całości sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bielsku-Białej lub innemu sądowi równorzędnemu (art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

W odpowiedzi na wywiedzioną skargę kasacyjną wnioskodawczynie wniosła o nieprzyjmowanie do rozpoznania ww. skargi, a w przypadku jej przyjęcia – o jej oddalenie oraz zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy zaznaczyć – odnosząc się do 1 punktu sentencji zaskarżonego orzeczenia, że określenie zakresu zaskarżenia stanowi jeden z wymogów formalnych określonych w art. 368 k.p.c. Zgodnie z § 1 pkt 1 wspomnianego przepisu obowiązkiem skarżącego jest oznaczenie wyroku, od którego wnosi środek zaskarżenia (także ten nadzwyczajny) oraz wskazanie czy zaskarża ten wyrok w całości czy w części. To samo dotyczy innych rozstrzygnięć, od których przysługuje środek zaskarżenia.

W tym miejscu należy przypomnieć, że od postanowienia Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z 2 lipca 2021 r. apelacje złożyli zarówno wnioskodawczynie, jak i uczestnik postępowania. Natomiast Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił obie apelacje.

W tak zakreślonej sytuacji procesowej, jeżeli od postanowienia Sądu odwoławczego wpłynęła skarga kasacyjna sporządzona wyłącznie przez uczestnika, to należy stwierdzić, że postanowienie Sądu II instancji, w części oddalającej apelację wnioskodawczynie, stało się prawomocne i nie zostało zaskarżone, a Sąd Najwyższy rozpoznał wyłącznie skargę kasacyjną, która prawidłowo powinna być skierowana przeciwko rozstrzygnięciu Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej, w części oddalającej apelację uczestnika.

Precyzując powyższe, rygor odrzucenia skargi kasacyjnej odnosi się jedynie do tego rozstrzygnięcia, które to nie mogło być zaskarżone przez skarżącego. W pozostałej części nie ma natomiast podstaw do odrzucenia skargi kasacyjnej w całości, skoro w odniesieniu do pozostałej części rozstrzygnięcia sądu odwoławczego można nadać jej bieg.

Przechodząc zaś do zarzutów zawartych w skardze kasacyjnej to uznać należy, że okazała się ona tylko częściowo uzasadniona.

Zarzut kasacyjny naruszenia art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c., przez nieustosunkowanie się do wszystkich zarzutów apelacji, może być skuteczny tylko pod warunkiem wykazania możliwości istotnego wpływu na wynik postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Apelacja, jako główne podstawy zaskarżenia, wskazuje błąd w ustaleniach faktycznych. I tymi zarzutami pokrótce zajął się Sąd Okręgowy, rzeczywiście nie odnosząc się szczegółowo do każdego zarzutu.

W orzecznictwie przyjmuje się, że naruszenie przez sąd II instancji zasad sporządzania uzasadnienia orzeczenia jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, co ma miejsce, gdy wskutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 września 2022 r., II CSKP 147/22 i wskazane tam orzecznictwo: z 7 października 2005 r., IV CK 122/05; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07; z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC-ZD 2008, nr D, poz. 118; z 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10; z 24 września 2020 r., IV CSK 32/19; postanowienia SN z 11 marca 2020 r., I CSK 585/18; z 29 października 2020 r., V CSK 246/20).

W piśmiennictwie także zawarte jest stanowisko, z którego wynika, że zgodnie z art. 387 § 2¹ k.p.c. uzasadnienie sądu odwoławczego powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku. W zakresie wyjaśnienia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia uzasadnienie może być ograniczone do stwierdzenia, że sąd II instancji przyjął za własne ustalenia sądu I instancji. Taka limitowana formuła jest jednak niedopuszczalna, o ile sąd odwoławczy przeprowadził postępowanie dowodowe lub odmiennie ocenił dowody przeprowadzone przed sądem I instancji.

Ustawodawca przewidział też, że uzasadnienie powinno zawierać ustalenie faktów, które sąd II instancji uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej (por. art. 382 k.p.c.). W zakresie wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa należy przedstawić ocenę poszczególnych zarzutów apelacyjnych. Dodatkowo sąd może ograniczyć się do stwierdzenia, że przyjął za własne oceny sądu I instancji (oczywiście jeśli taka sytuacja miała miejsce). Należy przypomnieć ugruntowane zapatrywanie, w świetle którego „uzasadnienia sądów odwoławczych nie muszą, a zwykle wręcz nie powinny zawierać wszystkich elementów typowych dla uzasadnienia judykatu pierwszoinstancyjnego, lecz jedynie te z elementów, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania sprawy są niezbędne do przedstawienia motywów wydanego przez ten sąd rozstrzygnięcia” (tak A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, red. O. M. Piaskowska, LEX/el. 2023, art. 387 i wskazane tam orzecznictwo).

Na podstawie art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. W orzecznictwie i literaturze bywa wyrażany pogląd, że art. 398³ § 3 k.p.c. wyklucza powołanie jako podstawy skargi naruszenia art. 228–231 oraz art. 233 § 1 k.p.c. Teza ta nie ma oparcia w tekście ustawy. Ustawodawca wyłączył zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów z kognicji Sądu Najwyższego przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej, lecz nie powiązał tego wyłączenia z żadnymi konkretnymi przepisami. Zatem skarżący może oprzeć skargę kasacyjną na zarzucie naruszenia przepisów postępowania prowadzącym do błędnych ustaleń faktycznych.

Prawidłowo sformułowanym zarzutem naruszenia przepisów postępowania jest przytoczenie przepisów naruszonych według skarżącego oraz opisanie wpływu, jaki te naruszenia mogły mieć na wynik sprawy, w tym na niezgodne z rzeczywistością ustalenie stanu faktycznego. Skoro Sąd odwoławczy przyjął za własne ustalenia Sądu I instancji, to skarżący mógł skargą kasacyjną objąć

zastosowanie lub pominięcie przez Sąd Rejonowy przepisów postępowania prowadzące do niewłaściwych, według skarżącego, ustaleń faktycznych. Tymczasem skarżący nie wskazał w skardze przepisów postępowania naruszonych przy ustalaniu stanu faktycznego.

Z przepisów postępowania, poza art. 387 § 2¹ k.p.c., uczestnik zarzucił tylko naruszenie art. 686 k.p.c. przez uznanie, że długi zaciągnięte na zakup wspólnej nieruchomości, spłacone przez jednego z małżonków z własnych środków po ustaniu wspólności majątkowej, nie podlegają rozliczeniu w postępowaniu o podział majątku wspólnego, jeśli nieruchomość przypadła w wyniku podziału majątku wspólnego właśnie temu z małżonków, który spłacił wspólne długi. W zakresie tego zarzutu skarga jest uzasadniona.

Art. 686 k.p.c. wymaga orzeczenia o roszczeniach z tytułu spłaconych długów spadkowych. Przy tym data spłaty nie jest istotna, roszczeniu regresowemu podlega dług spłacony przez jednego ze spadkobierców z własnego majątku. Odpowiednie stosowanie tego przepisu przy podziale majątku wspólnego (art. 567 § 3 k.p.c.) oznacza obowiązek orzeczenia o zgłoszonym roszczeniu z tytułu spłaty z majątku odrębnego długu, który powinien zostać spłacony z majątku wspólnego. Data spłaty nie jest istotna, roszczenia regresowe przysługują z tytułu każdej spłaty wspólnego długu z majątku odrębnego.

Sąd I instancji ustalił wysokość należności uczestników z tytułu spłat za przyznane im rzeczy, z tytułu nakładów oraz spłaconych wspólnych długów, a następnie ustalił saldo tych zobowiązań i w pkt 11 postanowienia zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawcy 287 288,76 zł „tytułem spłaty z udziału w majątku wspólnym i udziału w prawie własności nieruchomości opisanej w punkcie 2) oraz dokonania wzajemnych rozliczeń z tytułu zniesienia współwłasności i podziału majątku wspólnego”. Takie skompensowanie wszystkich roszczeń nie jest dopuszczalne. Tylko termin uiszczenia spłaty sąd na podstawie art. 212 § 3 k.c. może odroczyć na dwa lata. Roszczenia o zwrot części wartości nakładów oraz regresowe z tytułu spłaconych długów sąd na podstawie art. 686 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. rozpoznaje w postępowaniu nieprocesowym, lecz nie tracą one przez to swojego odrębnego, procesowego charakteru. Roszczenia te

wymagają ustalenia terminów wymagalności i sąd ma możliwość rozłożenia ich zapłaty na raty tylko na podstawie art. 320 k.p.c.

Rozpoznając ponownie apelację w zakresie pkt 11 postanowienia Sądu I instancji Sąd Okręgowy powinien zmienić ten punkt w ten sposób, że osobno oznaczy spłatę oraz termin i sposób jej uiszczenia, wysokość i termin uiszczenia odsetek (art. 212 § 3 k.c.) i osobno rozstrzygnie o roszczeniach z tytułu nakładów i spłaconych długów obciążających majątek wspólny, zasądzając lub oddalając te roszczenia w zakresie odpowiednich sum.

Nieuzasadnione okazały się zarzuty naruszenia prawa materialnego.

W świetle art. 45 § 1 k.r.o. nie jest istotny czas poniesienie nakładów na majątek odrębny, tj. czy w czasie trwania wspólności ustawowej, czy po jej ustaniu, lecz istotne jest, z którego majątku zostały dokonane nakłady. Jeżeli po ustaniu wspólności majątkowej, lecz przed podziałem majątku wspólnego, zostały poniesione nakłady na majątek odrębny kosztem niepodzielonego majątku wspólnego (lub odwrotnie), drugiemu z małżonków przysługuje odpowiednia część wartości tych nakładów.

Roszczenie o zwrot odpowiedniej części spłaty wspólnego długu (art. 376 k.c.) nie jest roszczeniem z tytułu posiadania rzeczy i nie podlega rozpoznaniu na podstawie art. 618 k.p.c. w postępowaniu o zniesienie współwłasności. Dlatego zarzut naruszenia art. 207 k.c. nie jest istotny, gdyż roszczenie o uwzględnienie spłaty wspólnego długu, zaciągniętego na zakup wspólnej nieruchomości niewchodzącej w skład majątku małżeńskiego, nie podlegało rozpoznaniu w niniejszej sprawie. Tylko w sprawie o dział spadku lub podział majątku wspólnego rozlicza się spłatę wspólnych długów (art. 686 k.p.c.).

Sąd Okręgowy nie naruszył art. 6 k.c. przez przyjęcie domniemania, że środki na rachunku bankowym uczestnika, których pochodzenia nie wykazał, pochodzą z majątku wspólnego. W świetle art. 31 i 33 k.r.o. domniemanie to było uzasadnione.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., art. 398¹⁴ k.p.c. i art. 398⁶ § 3 k.p.c, orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]